

Konopnicka a Krásnohorská

Maria Konopnicka a Eliška Krásnohorská byly současnice. Konopnicka se narodila roku 1842, Krásnohorská v roce 1847; česká básnířka zemřela v listopadu 1926, to znamená, že polskou autorkou přežila o šestnáct let. Obě žily ve stejné době a mnohdy obdobným způsobem reagovaly na společenské události své doby. Úzce spolu spolupracovaly a Krásnohorská Konopnickou navíc překládala.

Největší zásluha Elišky Krásnohorské o polskou literaturu tkví v jejím přebásnění Mickiewiczova *Pana Tadeáše*, který u nás vyšel roku 1882. Krátce potom opublikovala Krásnohorská časopisecky čtyři básnické překlady z tvorby Marie Konopnické. V časopise *Slovanský sborník* roku 1883 básně *Poslední písně (Ostatnie piosenki)*, *Na Rabštyně (Rabsztyn)* a *Fragment*, následujícího roku pak ve Květech patetickou báseň *Na zdar Čechům! (Braciom Czechom!)*. Eliška Krásnohorská je především autorkou vlastenecké poezie a je proto celkem pochopitelné, že z různorodé a námětově pestré poezie Marie Konopnické si k přetlumočení zvolila ty verše, jež byly blízké jejímu uměleckému a občanskému naturelu. Eliška Krásnohorská patří k předním českým překladatelům 19. a začátku 20. století. Její přebásnění *Pana Tadeáše* je sice jejím prvním knižním překladem, ale zároveň posledním z polské literatury. Krásnohorská potom tlumočí Byrona, Puškina a Hamerlinga. Překlad čtyř básní Marie Konopnické jakoby byl jakýmsi rozloučením se s polskou poezií vůbec.

Do roku 1884, kdy Krásnohorská opublikovala překlad básně *Na zdar Čechům!*, spadá její spolupráve s časopisem *Świt*, který redigovala Maria Konopnicka. V tomto roce otiskovala na jeho stránkách *Listy czeskie*, v nichž polskou veřejnost informovala o společenském a kulturním životě v Čechách. Roku 1886 uveřejnil *Świt* stať Elišky Krásnohorské o soudobých českých prozatěrkách, kterou autorka doprovodila řadou biografických charakteristik, v nichž představila také některá méně známá jména.

Korespondence, již obě spisovatelky v té době mezi sebou vedly, se nezachovala; jsou však známy a publikačně zpřístupněny čtyři listy, jež z nejrůznějších míst Evropy (z Florencie, Lvova a Abbazie) napsala Maria Konopnicka v letech 1902 a 1907 Elišce Krásnohorské. Dopisy z roku 1902 se týkají především wrzesińskiego případu, školní stávkou dětí namířené proti postupné pruské germanizaci. Konopnicka se obrátila na Krásnohorskou zejména proto, že česká spisovatelka byla v té době předsedkyní Ženského výrobního spolku a měla velký vliv v ženském hnutí. Konopnicka se do akce kolem wrzesińskiego případu plně zapojila a s podobným přáním se obrátila na Krásnohorskou. V listě z ledna 1902 píše: „S velkou nadějí na úspěch všeobecné protestní akce žen obracím se na Tebe a vřele prosím, vezmi tu záležitost do svých vzácných rukou! Bud' ohniskem tohoto hnutí v Čechách, kde Tvoje slovo má takovou velkou, takovou živou moc nad ženskými srdci! Věnuj nám něco ze svého volného času a ze své velké, geniální duše, přelévajíc ji do našeho díla.“ Prosba Marie Konopnické nebyla

v Čechách oslyšena, Krásnohorská spolu se svými spolupracovnicemi získala u nás 5345 podpisů proti nespravedlivému postupu pruského soudu.

Roku 1907 napsala Konopnická Krásnohorské k jejím šedesátinám horoucí dopis, v němž ji pateticky označila za jasného a nesmrtelného Ducha, jehož geniálnost je odsouzena k velkým bojům.

Obě autorky se věnovaly tvorbě pro děti, kvantitativně výrazná je zejména u Elišky Krásnohorské, která vydala 44 básnických, prozaických a dramatických knižních prací určených dětem. Konopnická i Krásnohorská psaly pohádky, obě přitom vycházely z jejich tradičního modelu. Konopnická je však v porovnání s Krásnohorskou básnivější a umělečtější, navíc je schopna tradiční pohádkový námět zživotnit a rozšířit o národní a soudobé sociální realie, jež dodávají jejímu pohádkovému příběhu, konkrétně báchorečné próze *O trpasličích a Maryšce sirotě*, nejen na poutavosti, ale také na sugestivitě. Rozdíl mezi oběma autorkami se projevuje rovněž v ediční praxi – pohádky Elišky Krásnohorské nejsou až na čestné výjimky vydávány, kdežto knížka Marie Konopnické o sirotě Maryšce je nejen stále vydávána, ale i překládána.

Oběma spisovatelkám byla konečně v obou národních literaturách věnována odborná pozornost. V Čechách, konkrétně v Brně, vyšla v roce smrti Marie Konopnické malá monografie o ní z pera Josefa Karáska. V Polsku byla pak roku 1934 vydána monografie o Elišce Krásnohorské, jejím autorem je Antoni Opęchowski.

Pokud jde o vztah Marie Konopnické k českým literátům, je třeba poznamenat, že polská básnička se osobně znala s Jaroslavem Vrchlickým a navštívila jej dokonce v jeho vile v Chuchli. Konopnická s Krásnohorskou se však osobně nikdy nesetkaly. Jestliže se mĳjely osobně, nemĳjely se duchovně. Jejich duchovní pouto nepochybně prospĳlo oběma literaturám a národům.

František Všeťička

Osnabrůck 4.-8. března 1998.

O válečném tématu v literatuře, divadle, fotografii a filmu

V německém Osnabrůcku se konala mezinárodní konference *Kriegserlebnis und Legendenbildung. Das Bild des „modernen“ Krieges in Literatur, Theater, Photographie und Film*. Zúčastnilo se jí přes 70 vědců ze 16 zemí, ponějvíce německých badatelů, ale také amerických, anglických, francouzských atd. Z bývalého východního bloku dva Rusové, dva Češi, jeden Maďar a několik Poláků.

Konferenci pořádko Centrum pro výzkum díla E. M. Remarquea při univerzitě v Osnabrůcku. Toto Centrum již sedm let vydává dvakrát ročně sborníky *Krieg und Literatur*, má velkou knihovnu a vede celosvětovou bibliografii na téma války v literatuře a jiných druzích umění. České práce o této tématice se zde však vyskytují spíše, přece